

Марракеська рамкова програма дій використання трансформаційного потенціалу освіти та навчання дорослих (CONFINTEA VII)

Преамбула

1. Ми, представники 142 держав-членів ЮНЕСКО, а також представники організацій громадянського суспільства, соціальних партнерів, установ Організації Об'єднаних Націй, міжурядових установ, молоді та приватного сектору, зібралися в **Марракеші, Королівстві Марокко**, а також в онлайн-форматі з **15 по 17 червня 2022 року**, як учасники Сьомої міжнародної конференції з питань освіти дорослих (CONFINTEA VII). Конференція проходить під час пандемії, яка серйозно вплинула на освітні системи в усьому світі, включаючи освіту та навчання дорослих (НОД}).
2. Ми збираємося, щоб підсумувати важливі виклики й оцінити прогрес, досягнутий в освіті й навчанні дорослих після Шостої міжнародної конференції у 2009 році, і скласти дорожню карту розвитку в цьому напрямку на наступні 12 років – до 2030 року та далі.
3. Ми нагадуємо про досягнення Шостої міжнародної конференції (CONFINTEA VI), включаючи визнання в Беленській рамковій програмі дій (БРПД) 2009 року НОД як суттєво важливого елемента права на освіту, а також визначення п'яти сфер діяльності для НОД, які залишаються актуальними сьогодні, а саме: політика, управління, фінансування, партнерство, інтеграція та соціальна рівність, якість. Ми також наголошуємо на цінності Глобального звіту ЮНЕСКО про освіту та навчання дорослих (GRALE), що був затверджений БРПД у 2009 році для регулярного відстеження розвитку НОД.
4. Беручи до уваги дані, представлені у звіті GRALE, ми аналізуємо **глобальні зусилля щодо сприяння НОД та навчання протягом усього життя з 2009 року**. Це включає зобов'язання міжнародної спільноти щодо Порядку денного сталого розвитку до 2030 року та його Цілей сталого розвитку (ЦСР), більш широке усвідомлення міжнародною спільнотою необхідності сприяти навчанню протягом усього життя. Прикладом можуть слугувати: ЦСР №4 «Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх», звіт Міжнародної комісії з майбутнього освіти, вдосконалений глобальний моніторинг НОД за допомогою п'яти звітів GRALE, Глобальний моніторинг освіти (GEM) та інші ініціативи, включаючи Глобальний альянс з грамотності в рамках навчання впродовж життя (GAL) і кроки, зроблені для інтеграції НОД у порядок денний глобальної освіти та архітектури. Таким чином, під час впровадження Марракеської програми дій слід керуватися правозахисним підходом.

5. Ми наголошуємо на довгостроковому структурному впливі пандемії COVID-19 та її різноспрямованих наслідках щодо НОД. Пандемія привернула додаткову увагу до необхідності для урядів і громад розробити та впровадити стратегії навчального процесу, здобування навичок і компетенцій, а також політики навчання, яка допоможе молоді та дорослим подолати наслідки цієї кризи. Ми також наголошуємо на необхідності розробити стратегії для перекваліфікації та підвищення кваліфікації, які необхідні для задоволення мінливих потреб суспільства на ринку праці, викликаних зокрема зеленим та цифровим переходом.
6. Ми нагадуємо про **Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року**, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 році, і зобов'язуємося досягти 17 ЦСР. Ми усвідомлюємо, що навчання впродовж життя має значення для всіх 17 цілей і що НОД, як основний вимір навчання впродовж життя, є ключем до їх досягнення. Ми підтверджуємо нашу відданість ЦСР №4, згідно з якою держави-члени зобов'язалися «забезпечити всеохоплюючу і справедливу якісну освіту та сприяти можливостям навчання впродовж усього життя для всіх». Ми нагадуємо про **Берлінську декларацію про освіту для сталого розвитку**, ухвалену в травні 2021 року, яка підтверджує важливість освіти для сталого розвитку, і запрошуємо дорослих учнів допомогти виконати її 16 рекомендацій. Ми також вдячні за звіт Міжнародній комісії з майбутнього освіти (ЮНЕСКО, 2021 р.) «Переосмислюючи наше майбутнє разом: новий суспільний договір про освіту», який стверджує право на якісну освіту впродовж усього життя та підкреслює трансформаційний потенціал освіти для побудови сталого майбутнього.
7. Ми рішуче підтримуємо заклик Комісії забезпечити «гендерну рівність і рівні права для всіх» у навчанні й освіті дорослих та за їх допомогою, визнаючи, що гендерні норми можуть впливати на здатність учнів ефективно брати участь у навчанні. Гендерно-трансформуюча освіта та освіта дорослих мають бути комплексними, цілісними та однаково комфортними для різних поколінь, об'єднуючи учасників сфери освіти з таких секторів, як охорона здоров'я, захист і правосуддя.
8. Ми підтримуємо Рекомендації щодо навчання та освіти дорослих (РНОД (RALE)), прийняті Генеральною конференцією ЮНЕСКО в 2015 році, включаючи визначення НОД¹ та визначення трьох ключових сфер навчання: грамотність і базові навички; безперервна освіта та професійні навички; ліберальна, народна та громадська освіта, а також основи громадянського виховання.

¹ Освіта дорослих є ключовим компонентом навчання впродовж життя. Вона охоплює всі форми освіти та навчання, спрямовані на те, щоб молодь та дорослі брали участь у житті свого суспільства та були затребувані на ринку праці. Вона включає весь комплекс процесів навчання, формального, неформального та інформального, за допомогою яких ті, кого суспільство, в якому вони живуть, вважають дорослими, розвивають і збагачують свої здібності для того щоб жити і працювати як у власних інтересах, так і в інтересах своїх громад, організацій і товариств. Навчання та освіта дорослих включає тривалу діяльність і процеси набуття навичок, усвідомлення здібностей, їх подальшого обміну та адаптації в суспільстві. Враховуючи те, що межі молодості та дорослості зміщуються в більшості культур, у цьому тексті термін «дорослий» позначає всіх тих, хто бере участь у навчанні та освіті для дорослих, навіть якщо вони не досягли встановленого законодавством віку зрілості». (Рекомендації щодо освіти та навчання дорослих, 2015 р., ст. 6

9. Ми підтверджуємо, що **НОД є ключовим компонентом навчання впродовж життя²**, зазначаючи, що політика та практика НОД застосовуються до широкого діапазону вікових груп, рівнів освіти, навчальних просторів і модальностей, і визнаючи, що навчання впродовж життя є основним двигуном суспільства, що навчається, на різних рівнях, залучаючи окремих осіб, а також родини, організації, робочі простори, райони, міста та регіони.
10. Ми рішуче стверджуємо, що освіта, включаючи НОД, є фундаментальним правом людини – зобов'язанням, яке має вирішальне значення для розуміння та формування освіти як суспільної діяльності та спільного блага, адже саме так її описує Міжнародна комісія з майбутнього освіти.
11. Ми також визнаємо значний, постійний і різноманітний внесок міжнародної спільноти НОД, включаючи урядові та неурядові зацікавлені сторони, ми високо цінуємо їх внесок в організацію CONFINTEA VII, включаючи регіональні та субрегіональні підготовчі конференції, підсумкові документи яких, а також БРПД, звіт про середньостроковий огляд CONFINTEA VI у Сувоні, Глобальний звіт ЮНЕСКО про освіту та навчання дорослих (GRALE), Рекомендації щодо навчання та освіти дорослих (RALE) та документ ЮНЕСКО «Переосмислюючи наше майбутнє разом» забезпечили основу для цієї програми дій.
12. У той час, коли суспільству загрожує зростання фанатизму та насильницького екстремізму, зростання недовіри до науки та соціальної нерівності в країнах та між ними, ми підтверджуємо, що НОД може стати потужним стратегічним реагуванням на консолідацію соціальної згуртованості, покращення розвитку соціально-емоційних навичок, забезпечення миру, зміцнення демократії, покращення культурної обізнаності, усунення всіх видів дискримінації та сприяння мирному спільному життю, активному й глобальному громадянству.
13. Ми зобов'язуємось просувати рекомендації цієї Марракеської рамкової програми дій як невід'ємну частину майбутнього Саміту з питань трансформації освіти у вересні 2022 року. Ми нагадуємо про важливість цієї Рамкової програми, яка слугуватиме довідковим документом для Саміту.

² «По суті, навчання впродовж життя ґрунтується на інтеграції навчання та життя, охоплюючи навчальну діяльність для людей різного віку (дітей, молоді, дорослих і людей похилого віку, дівчат і хлопців, жінок і чоловіків) у всіх життєвих контекстах (сім'я, школа, громада, робоче місце тощо) і за допомогою різних модальностей (формальних, неформальних та інформальних), які разом відповідають широкому спектру навчальних потреб і вимог. Освітні системи, які сприяють навчанню впродовж життя, використовують цілісний та загальногалузевий підхід із залученням усіх підгалузей та рівнів, щоб забезпечити можливість навчання для всіх людей».

(Освіта 2030 Рамкова програма дій, ЮНЕСКО 2015 р., ст. 30, прим. 5)

Принципи та пріоритетні напрями

14. Сприяння НОД в рамках перспективи навчання впродовж життя: визнаючи, що пріоритетні сфери Беленської рамкової програми дій залишаються актуальними, ЦСР №4 надає унікальну можливість позиціонувати НОД як ключовий компонент навчання впродовж життя, сприяючи сталому розвитку та обіцянці миру, адже це передбачено статутом ЮНЕСКО.
15. Створення нового соціального договору: натхненні висновками та пропозиціями спільного переосмислення нашого майбутнього, ми стверджуємо, що НОД відіграє ключову роль у створенні гуманістичного реагування, заснованого на правах людини, демократичних суспільствах, етичних принципах, мобілізації колективного розуму та відкритому діалозі на основі міждисциплінарних знань.
16. Незважаючи на значний прогрес протягом останніх десятиліть, у тому числі у сфері грамотності жінок, велика кількість країн все ще намагається досягти належного рівня грамотності (зокрема цифрової), а також подолати значний гендерний розрив. У 2021 році понад 770 мільйонів дорослих не мали базових навичок грамотності, троє з п'яти з яких – жінки (UIS). Переваги грамотності для окремих осіб, сімей, громад, суспільств і планети загальновідомі, тож грамотності дорослих необхідно приділяти достатню увагу в розробці політики та в наданні фінансової підтримки.
17. Залучення потенціалу навчання та освіти дорослих для кліматичних заходів: зміна клімату становить величезну загрозу для людства і планети в цілому. Це спонукає нас поставити під сумнів поточні моделі виробництва та споживання, винайти нові галузі та взяти на себе моральну відповідальність за майбутні покоління, визнаючи, що турбота про планету має стати глобальною необхідністю. Отже, кліматична освіта повинна бути включена в системи навчання впродовж життя. НОД має бути частиною цієї екологічної трансформації. Це допомагає молоді та дорослим увідомити проблеми, підвищує їхню обізнаність і озброює їх знаннями, необхідними для адаптації до зміни клімату та протидії їй, а також для підвищення стійкості та створення установ для здійснення таких перетворень в подальшому. НОД може відігравати важливу роль у розширенні можливостей дорослих і літніх громадян, щоб вони стали прикладом для наслідування для дітей та ініціаторами змін на місцевому, національному та глобальному рівнях. Навчання в громаді та громадянська освіта є ключовими факторами для сталого розвитку, включаючи розвиток сільських районів, і для підвищення обізнаності про вплив зміни клімату. Крім того, самі навчальні заклади НОД можуть виступати в якості моделей для зеленого переходу в суспільстві, озеленюючи свої навчальні програми, обслуговування та системи управління.
18. Сприяння рівному доступу до навчання для всіх учнів (включаючи людей похилого віку), а також до навчання в цифровому середовищі: розвиток технологій вносить важливі зміни в

формати навчання, а також у процес здобуття необхідних компетенцій та навичок. Він став потужним фасилітатором і каталізатором індивідуального навчання. Хоча технології – це рушії прогресу в освіті, вони також можуть створювати нові бар'єри, що ускладнюють соціальне чи колективне навчання, розширюють існуючі соціальні розриви та створюють нові. Рівний доступ усіх учнів до навчання в цифровому середовищі є важливою передумовою вирішення цих проблем. Це впливає на те, як дорослі залучаються як активні члени суспільства, і підвищує важливість критичного мислення, спілкування, емпатії та соціальних навичок під час навігації в онлайн-середовищі для протидії дезінформації. Розробка ефективних стратегій, політики та інструментів, подолання цифрового розриву, розширення доступу, вирішення онлайн-владних відносин і запобігання зловживанню технологіями є критичними для залучення трансформаційного та емансипаційного потенціалу НОД. Ефективна цифрова педагогіка також вимагає нових моделей викладання та навчання в очному, дистанційному та змішаному форматах.

19. Підготовка дорослих до роботи в майбутньому: демографічні зміни, четверта промислова революція, глобалізація та зміна клімату глибоко трансформують економіку та ринок праці. Ці перетворення мають серйозні наслідки для характеру роботи, структури зайнятості, змісту робочих місць, а також необхідних компетенцій і навичок. Лінійний перехід від освіти до роботи, який був домінуючою схемою протягом десятиліть, стає менш актуальним, оскільки дорослі дедалі частіше дотримуються складних траєкторій протягом свого трудового життя. У цьому контексті завдання НОД, через спільну відповідальність зацікавлених сторін, полягає в тому, щоб забезпечити гнучким способом справедливе отримання відповідних знань, компетенцій і навичок протягом усього життя, включаючи професійну орієнтацію та інші напрямки навчання для подальшого працевлаштування, розвитку кар'єри та підприємництва. Демографічні тенденції також вказують на те, що тривалість життя людей у всьому світі продовжує зростати. Оскільки у все більшій кількості країн велика частина населення буде не зайнятою, характер НОД необхідно адаптувати до позаробочої діяльності, включно з тим, щоб сприяти їхньому подальшому внеску в суспільство та приділяти увагу їхньому добробуту та насолоді від усіх сфер їхнього життя, також приділяючи більше уваги підготовці людей похилого віку. Крім того, трансформація економіки, необхідна для досягнення вуглецевої нейтральності та захисту навколишнього середовища, викликає нагальну потребу в перекваліфікації та підвищенні кваліфікації дорослих на ринку праці.
20. Створення культури навчання впродовж життя: навчання впродовж життя буде ключовим елементом для вирішення проблем, з якими стикається людство, від кліматичної кризи до технологічних і демографічних змін, на додаток до тих, що викликані пандемією COVID-19 і нерівністю, яку вона посилила. Для цього необхідно дотримуватися цілісного підходу, який охоплює всі типи НОД (формального, неформального та інформального), усі сектори та сфери, платформи, включаючи очний, дистанційний та змішаний формат навчання. Таким чином, необхідно створити навчальне середовище, за допомогою якого інклюзивна та якісна освіта/навчання впродовж життя для молоді та людей літнього віку стали б суспільним заходом не лише для ринку праці, а й для індивідуального добробуту та загального блага.

Практичні рекомендації щодо трансформаційної НОД

Створення програм та механізмів управління

Визнаючи необхідність оновленого соціального договору про освіту, ми запрошуємо ЮНЕСКО ініціювати відповідні експертні консультації та міждержавний діалог щодо шляхів зміцнення існуючої системи прав людини у сфері навчання впродовж життя. Цей процес має досліджувати належні шляхи втілення бачення права на навчання впродовж життя, з навчанням і освітою дорослих у його основі – у реальність, створюючи таким чином адаптовану до кожної держави-члена культуру навчання..

21. Ми визнаємо цінність багатогалузевих платформ для підтримки управління НОД з усіма відповідними та ключовими учасниками, зокрема міністерствами, організаціями громадянського суспільства, молоддю, приватним сектором, університетами та закладами НОД. Ми також підкреслюємо важливість діалогу між працівниками, роботодавцями та їхніми організаційними структурами, що сприяють управлінню в багатьох країнах, особливо з точки зору безперервного професійного розвитку.

Реорганізація систем з метою НОД

22. Беручи до уваги зростаюче розмаїття постачальників НОД внаслідок утворення складних екосистем навчання, ми знову наголошуємо на необхідності посилення ролі урядів у створенні механізмів і правил, а також у розподілі фінансових і людських ресурсів для підтримки структур НОД та для регулювання, заохочення, стимулювання, координування та контролю НОД як громадського та загального блага в рамках надання державної освіти.
23. Ми визнаємо важливість зміцнення НОД на місцевому рівні, як стратегічного виміру для планування, розробки та впровадження навчальних програм, а також для підтримки та (спів)фінансування навчальних ініціатив, таких як громадські освітні центри з кваліфікованими спеціалістами. Ми визнаємо різноманіття навчальних просторів, таких як заклади технічної та професійної освіти і підготовки (TVET), вищі навчальні заклади, бібліотеки, музеї, робочі місця, громадські місця, заклади мистецтва та культури, спорту і відпочинку, групи однолітків, сім'ї та ін. Це означає зміцнення інституційного потенціалу для сприяння навчанню впродовж життя для всіх на місцевому рівні, наприклад, сприяння розвитку міст, що навчаються, а також залученню місцевих зацікавлених сторін, включаючи учнів, громадські групи та установи.
24. Крім того, дотримуючись нашого зобов'язання створити гнучкі шляхи навчання, ми підкреслюємо важливість попереднього навчання, а також підтвердження та акредитації неформального та інформального навчання, де це доцільно та актуально, для залучення усіх верств населення, насамперед уразливих та недостатньо представлених груп, таких як люди

обмеженими можливостями – у відкриті та гнучкі навчальні екосистеми. У цьому відношенні особливу увагу також слід приділяти залученню корінних громад до всіх процесів освіти та навчання впродовж життя. Встановлення гнучких шляхів навчання є ключовим для забезпечення мобільності між різними програмами, рівнями навчання та секторами зайнятості, а також для того, щоб учні обирали свої траєкторії навчання відповідно до своїх талантів та інтересів, використовуючи переваги відкриття мостів між підсекторами освіти та ринку праці.

Забезпечення якості навчання

25. Ми наголошуємо на ключовій ролі вчителів і вихователів, включаючи волонтерів-наставників та інших спеціалістів, які займаються навчанням і освітою дорослих. Ми зобов'язуємося впроваджувати політику та відповідні стратегії для підвищення кваліфікації, професійного рівня та спеціалізації викладачів для дорослих шляхом навчання та підвищення кваліфікації у співпраці з університетами та дослідницькими інститутами. Також важливо стимулювати викладачів шляхом покращення умов їхньої праці, включаючи зарплату, статус і траєкторії професійного розвитку. Крім того, ми визнаємо рамки компетенцій НОД як стратегічні інструменти для професіоналізації викладачів та підвищення їхньої кваліфікації.
26. Наголошуючи на ключовій ролі очного навчання в рамках НОД, ми зобов'язуємося просувати відповідні, недискримінаційні, з урахуванням гендерної проблематики навчальні програми та матеріали, які включатимуть нові сфери навчання, такі як глобальна громадянська освіта, освіта для сталого розвитку, освіта для здоров'я та благополуччя, розвиток соціально-емоційних навичок, навичок трансверсального та критичного мислення, а також цифрових навичок.
27. Щоб підвищити якість НОД, ми наголошуємо на важливості проведення досліджень та оцінки для спрямування політики та практики для подальшого сприяння інтеграції, якості та актуальності. Це включатиме спільні дослідження, спрямовані на підтримку розробників програм НОД, викладачів та учасників.

Збільшення фінансування

28. Ми зобов'язуємося збільшити державне фінансування та мобілізацію ресурсів для НОД та запобігати регресу в існуючих бюджетних асигнуваннях. Як компонент навчання впродовж життя, НОД має фінансуватися за рахунок внеску широкого розмаїття зацікавлених сторін, різних міністерств, роботодавців та інших приватних учасників, місцевих органів влади та учнів. Такі формули фінансування мають поєднувати регулярні бюджетні зобов'язання з іншими джерелами та механізмами, включаючи змішане фінансування та цільові заходи для жінок та учнів із уразливих або маргіналізованих груп. Ми сповнені рішучості збільшити

державні витрати на освіту дорослих відповідно до контексту країни, спрямованого на поступове досягнення міжнародних стандартів щодо виділення принаймні 4-6% ВВП та/або принаймні 15-20% загальних державних витрат на освіту.³

29. Враховуючи роль, яку відіграє міжнародне співробітництво в досягненні відповідного рівня фінансування НОД, і беручи до уваги потенційний внесок НОД у просування всіх 17-ти ЦСР, ми закликаємо до розширення масштабів глобальних механізмів фінансування співробітництва в галузі освіти. Відповідно до зобов'язань, які ми взяли для досягнення ЦСР №4, ми закликаємо існуючі глобальні фНОДи, зокрема Глобальне партнерство з освіти та фНОД "Освіта не може чекати" (ECW) – включити НОД в стратегії, пріоритети та фінансову підтримку, яку вони надають своїм країнам-партнерам. Ми зобов'язуємося працювати над поповненням дефіциту фінансування для досягнення цільових показників грамотності дорослих відповідно до ЦСР №4 та інтегрувати навчання навичкам шляхом виконання існуючих зобов'язань, пов'язаних з Офіційною допомогою у розвитку (ОДР), у тому числі зобов'язань багатьох розвинених країн щодо досягнення цілі 0,7 відсотків валового національного продукту (ВНП) для ОДР країнам, що розвиваються.⁴

Сприяння інклюзії

30. Ми прагнемо докладати усіх можливих зусиль для досягнення різноманіття, включаючи мовне різноманіття, інклюзивність, доступність і справедливість, визнаючи їх пріоритетами для розширення доступу до НОД серед маргіналізованих або знедолених осіб, а також недостатньо представлених, вразливих груп і спільнот. На цьому шляху також важливо враховувати реалії та обов'язки по відношенню до корінних народів. Це зобов'язання впливає з підтвердження освіти як права людини, яке включає право на участь як засіб розширення можливостей, активного та глобального громадянства.
31. Ми прагнемо значно розширити участь як у неформальних, так і у формальних програмах НОД та заохочуємо країни встановлювати амбітні стандарти для участі різноманітних груп учнів. Щоб охопити вразливі верстви населення та дорослих, ми зобов'язуємося сприяти інформаційно-роз'яснювальній роботі та системам орієнтування для підвищення обізнаності про можливості навчання, розширення участі та підвищення мотивації учнів.

³ Ці зобов'язання вже були прийняті на Всесвітньому освітньому форумі в Інчхоні 21 травня 2015 року та прийняті 184 державами-членами ЮНЕСКО 4 листопада 2015 року в Парижі на засіданні високого рівня.

⁴ Це рішення вже було реалізовано в рамках ЦСР №17, ціль 17.2.

32. Ми знову наголошуємо на важливості впровадження надійних, дієвих, прозорих і доступних інформаційних систем для НОД з урахуванням гендерної проблематики, які дозволяють відстежувати прогрес в участі учнів з фокусом на недостатньо забезпечене послугами населення, а також сприяти обміну знаннями між урядові та неурядові установами, науковими колами, громадянським суспільством та державами-членами.

Розширення сфер навчання

33. Для нас грамотність – це основа для освіти та навчання дорослих, континуум навчання та рівнів компетентності. Ми зобов'язуємося значно посилити наші зусилля щодо реалізації відповідної політики та досягнення ЦСР №4.6. Це включає в себе створення комплексної та заснованої на фактичних даних гендерно-трансформаційної, міжгалузевої та інклюзивної політики грамотності та стратегій її впровадження.
34. Ми розглядаємо робоче місце як важливий учбовий майданчик. Створення культури навчання протягом усього життя на роботі є важливим кроком, щоб допомогти працівникам отримати та зберегти гідну роботу, адаптуватися до нових вимог та досягти особистого розвитку та самореалізації. Ми також визнаємо, що навчання на робочому місці має сприяти побудові більш інклюзивних і справедливих суспільств. НОД сприяє ефективності, продуктивності та добробуту на роботі, і ми закликаємо роботодавців інвестувати в НОД на робочому місці.
35. Визнаючи невідкладність і центральне значення кліматичних дій для сталого розвитку, ми зобов'язуємося сприяти освіті для сталого розвитку та підвищувати обізнаність щодо причин і наслідків зміни клімату. Це необхідно для того, щоб уся молодь та дорослі могли краще розуміти нагальні проблеми сталого розвитку та діяти як свідомі громадяни, адаптуючи свої моделі споживання та спосіб життя, а також активно залучатися до демократичних дебатів та ініціатив щодо захисту та збереження навколишнього середовища.
36. Усвідомлюючи потужну роль технологій в НОД, держави-члени зобов'язуються визначити шляхи скорочення цифрового розриву та сприяти розвитку цифрової грамотності та навичок, а також сформулювати нові напрямки для навчальних альянсів, що базуються на нормативних інструментах ЮНЕСКО, які визначають доступ до знань (Рекомендації ЮНЕСКО щодо відкритих освітніх ресурсів 2019 року та Рекомендації ЮНЕСКО з відкритої науки 2021 року) та використання штучного інтелекту в навчальних процесах (Рекомендації 2021 року щодо етики штучного інтелекту). Отже, поряд із просуванням змішаного формату навчання, який є ефективним засобом охоплення маргіналізованих людей і спільнот, що вони найбільше потребують НОД – ми також сприятимемо відкритим освітнім ресурсам для загального та суспільного блага, а також вирішуватимемо проблеми щодо справедливості та інклюзії, конфіденційності та етики використання технологій.

37. Враховуючи вплив пандемії COVID-19, ми наголошуємо на важливості навчання для індивідуального добробуту та громадського здоров'я. Ми усвідомлюємо необхідність просування цих аспектів у політиці та програмах НОД на національному та місцевому рівнях, використовуючи позитивний вплив НОД на здоров'я, у тому числі для людей похилого віку. Навчання для здоров'я та благополуччя підкреслює важливість зв'язку ЦСР №3 і ЦСР №4, а також інтеграції НОД та здоров'я в багатогалузеву політику та програми.
38. Крім того, ми наголошуємо на важливості активного та глобального громадянства, а також медіа та інформаційної грамотності у вирішенні проблем суспільства та викликів розвитку. Тому ми заохочуємо ініціативи щодо зміцнення громадянської освіти для дорослих з метою розвитку здатності учнів критично оцінювати інформацію, приймати обґрунтовані рішення, розвивати свободу волі та робити свій внесок у місцеві громади та громадські дебати.
39. Ми зобов'язуємося використовувати Порядок денний сталого розвитку до 2030 року як дорожню карту для розвитку наскрізних навичок, свідомлюючи, як цей комплекс заходів забезпечує згуртованість і синергію для багатогранних цілей НОД на наступні роки. Якісна освіта та навчання впродовж життя є важливими механізмами для реалізації ЦСР №4, а також передумовами для зменшення бідності (ЦСР №1), здоров'я та благополуччя (ЦСР №3), гендерної рівності (ЦСР №5), скорочення нерівності (ЦСР №10), гідної праці (ЦСР №8), інклюзивних, безпечних, життєздатних та стійких міст (ЦСР №11), справедливого, мирного, інклюзивного суспільства, позбавленого насильства (ЦСР №16) і дій щодо зміни клімату (ЦСР №13). Крім того, освіта дорослих є частиною права на освіту та має вирішальне значення для реалізації прав людини.

Міжнародне співробітництво з метою впровадження та моніторингу

40. Дотримуючись пунктів, що містяться в цій Рамковій програмі дій, і з метою постійного обміну знаннями та передовим досвідом, сприяння взаємному навчанню та розвитку інституційного потенціалу, а також у дусі міжнародної солідарності, ми зобов'язуємося надалі підтримувати та брати участь у міжнародній співпраці - операційних ініціативах, спрямованих на вдосконалення НОД та сприяння навчанню впродовж життя.
41. Ми зобов'язуємося приділяти особливу увагу таким категоріям держав-членів, які стикаються з особливими проблемами в досягненні ЦСР №4 та інших ЦСР:
- держави-члени, які постраждали від конфлікту, враховуючи їхні специфічні потреби щодо участі в НОД, у тому числі для біженців і переміщених осіб, а також для створення потенціалу;
 - Малі острівні держави, що розвиваються, враховуючи їх структурну вразливість, посилену зміною клімату;
 - африканські держави, які стикаються з постійними викликами освіти й пропонують великі можливості для майбутнього розвитку; а також

- Найменш розвинені країни (НРК), які заслуговують на особливу увагу та цільову підтримку.
42. Ми запрошуємо ЮНЕСКО, як провідну установу ООН з питань освіти, підтримати впровадження цієї Рамкової програми дій у співпраці з державами-членами, забезпечуючи періодичні огляди досягнутого прогресу.
 43. Ми зобов'язуємося просувати цю Рамкову програму дій за допомогою відповідних механізмів на глобальному, регіональному, національному, субнаціональному та місцевому рівнях, спираючись на глобальну архітектуру ЦСР №4, яка включає такі механізми та платформи, як Глобальний звіт ЮНЕСКО про освіту та навчання дорослих (GRALE), Глобальний альянс з моніторингу навчання (GAML), Глобальний альянс з грамотності (GAL), Звіт про глобальний моніторинг освіти (GEMR), Керівний комітет високого рівня ЦСР №4 Освіта 2030, Політичний форум високого рівня зі сталого розвитку, роботи міжнародних партнерів – включно з неурядовими організаціями та моніторингу на рівні країни. Ми вітаємо Африканський інститут навчання впродовж життя, нову ініціативу Королівства Марокко.
 44. Згідно з традиціями GRALE, ми знову наголошуємо на необхідності надійної, дійсної, прозорої та доступної інформації та систем моніторингу з урахуванням гендерної проблематики, які можуть виробляти актуальні та точні дезагреговані дані для періодичного моніторингу введення в дію цієї Рамкової програми дій. Також ми вважаємо за необхідне підтримувати цифрові платформи для подальшого обміну знаннями та найкращими практиками між державами-членами та іншими ключовими групами НОД.
 45. Ми закликаємо ЮНЕСКО координувати процес моніторингу на глобальному рівні через Інститут освіти впродовж життя ЮНЕСКО, щоб періодично звітувати про прогрес в НОД за допомогою спеціальних інструментів, включаючи глобальний звіт та проміжний огляд CONFINTEA VII у 2028 році для оцінки досягнутого прогресу.
 46. Ми також підтримуємо пропозицію Королівства Марокко створити міжміністерську комісію після CONFINTEA VII з метою підтримки ефективного та спільного впровадження рекомендацій цієї Рамкової програми.
 47. Таким чином, ми приймаємо Марракеську рамкову програму дій, яка допоможе нам використати трансформаційний потенціал НОД в рамках перспективи навчання впродовж життя для соціально згуртованого, повноцінного, інклюзивного та сталого майбутнього для всіх.